

МИЛОЈИЦА М. ШУТОВИЋ*

Филозофски факултет
Косовска Митровица

УДК 316.74:001

Прегледни рад
Примљен: 23.01.2018
Одобрен: 24.02.2018
Страна: 515-530

НАУКА И ИНТЕЛЕКТУАЛНО СТРУЧЊАШТВО

Сажетак: Хуманистичке студије би требало да буду у великој мери поступак прекорачења, пре него учвршћивања граница, да иду према типу не-доминирајуће науке. При том морамо имати на уму њен политички и историјски контекст, и не правити се да је безначајан за њен садржај, што умилни акценти и неуверљива научна разметљивост најчешће настоје да прикрију, тако да је неутралност, постала до те мере термин злоупотребе, политичког прљања и политичке демонстрације, што је штетна чињеница. Али научнику и интелектуалцу, писцу и критичару не треба одузети право на емоционалност, потресеност, љутитост, изненађење и чак очараност, како би били у стању да понуде смисао, уче и истражују, ношени великом амбицијом и великим стрпљењем по цени тешког рада, и способности да се иде новим путевима, што је одлика и замка креативности, често подређена друштвеном поретку, и непознаници интелектуалног процеса који се одвија у самом научнику. Стога је моја намера, да ослонцем на социологију разумевања Макса Вебера о научном позиву и социолошку имагинацију Рајта Милса о интелектуалном стручњаштву, анализирам овај однос, у коме научници свој рад за који су се определили не одвајају од свог живота.

Кључне речи: наука, позив, интелектуално стручњаштво, Вебер, Милс.

„Чујте, млади човече, не знам да ли ћете једног дана упознати славу, али могу Вам рећи да је један од тренутака који ми се учинио да сам је спознао био онај кад се један мој унук вратио кући вичући: имао сам деду на диктату”.

Ж. Дијамел

„... идеје никад не зачињу идеје као што лептирови зачињу лептирове”.

Р. Низбет

Алексис де Токвил француски филозоф, историчар, дипломата и социолог, а *да то није знао* (А.Мимица) бојао се деспотије особито у демократском добу, и волио слободу у свим добима, склон да је обожава у добу у коме живимо, знајући да се не може *успоставити царство слободе без царства мора-*

* sutovicm@gmail.com

ла (подвикао-М.Ш.), пишући своје славно дело *О демократији у Америци* није био уверен да ли је успео да прикаже оно што је тамо видео, али је био сигуран да никад, осим нехотице, није пропустио потребу да чињенице прилагоди идејама, уместо да идеје, потчини чињеницама. Мислећи не на сутрашњицу, већ на будућност, он се није сврставао ни уз кога, што су неки сматрали маном његовог дела, Токвил је своје идеје развијао до њених теоријских консеквенци, не удаљавајући се од правила логике, што се некад у делању може чинити, чак и до граница непримењивог и нетачног, и налазио да „човек наилази на готово исто толико тешкоћа у томе да буде недоследан у речима колико их обично налази у томе да у делима буде доследник” (Токвил, 2002: 638, 16, 18, 19).

Још је Питагора, лечећи ум од слепоће, и пружајући људима могућност да упознају истинита начела и узроке свега што постоји, или најбоље уставно уређење и складно живљење у заједници, зачињући код Хелена математику, филозофско промишљање и науке, које чине душу, истински видовитом, осећао „да је тешко потчињавати се законима домовине и бавити се у исти мах филозофијом, приметивши уз то да су сви ранији филозофи провели живот у туђини”. Одвикавши се од друштвених послова, и држећи да Сомшани не цене много његово учење, и сам се одселио у Италију, говорећи да је њему „домовина земља у којој има више људи вољних да буду подучавани” (Јамблих, 2012: 21, 19).

Како је запазио Мишел де Монтењ, француски ренесансни мислилац, који је много читао а мало памтио, незгодна је стручност, кад је „стручност чисто у књигама”, која децу држи у затвору, препуштена „снужденом расположењу неког помамног учитеља”, тако да им се мучењем и тегобним радом исквари дух, чинећи их невештим за пристојно дружење и боље бављење. У своје време, Монтењ је видео, колико „људи затупљених непромишљеном жудњом за науком” и „чуо од умних људи како сматрају да то ове школе у које се они шаљу, а има их тушта и тма, њих тако заглупљују”, што је њему било одбојно (Монтењ, 2018:198, 215, 217), иако каже да им је древно време дало да их воде „сами богови: Аполон, музе и Минервина сова”.

Данас светом (попут богатих земаља) влада дух плутократије која не мари за „културу”, и представља непријатеља чисте науке, много више од бунтовне демократије, претварајући је у „бескорисну” науку, као и уметност ради уметности, у коме научна тела зависе више од богаташких добротинастава, него од друштвеног новца, а одабир за скупе студије врши се према друштвеном положају и наследству, а не према способностима за рад, према платежној способности студената, којим се увећава и извлачи материјална корист од „неуких милионера”, што доводи до трагичног губитка талената и сувише сиромашних да би уопште могли студирати (Расел, 2015: 230-233). Некада се неговао култ интелигенције, раскошан декор, и улазило у „модерну науку као што се улазило у религију. Ваљало је дати завет сиромаштва и... целибата” (Ерибон, 2014: 62). У суштини писање почињемо случајно, а затим нас прилике терају да наставимо, како каже Мишел Фуко, покушавајући да окрепи универзитетско образовање доводећи га у везу с истинским радом. Јер се универзитет и „даље дави у чисто смешним и застарелим школским вежбама”, лажном ра-

ду, потпуно туђем, оооо што би морала да буду истраживања, па човеку дође да заплаче (исто, 403, 366). Код Фукоа се осећала страшна интелектуална радозналост и радо је наводио речи Реноа Шара: „Развијајте своју оправдану чудноватост” (исто, 25, 9).

Према Фукоу, који је сматрао да „неће бити цивилизације све док не буде прихваћен брак између мушкараца” (исто, 206), критичку ортодоксију самих аутора не треба посматрати као теорију или доктрину, чак ни као акумулацију сталног корпуса знања, већ је треба схватити као став, етос, филозофски живот у „којем је критика онога што јесмо, истовремено, историјска анализа граница које су нам постављене и искушење њиховог могућег прекорачења” (Фуко, 2010: 432). Као Ничеанац, Фуко вољу за знањем, кроз репресију као основни вид везе између моћи, знања и сексуалности, повезује са вољом за моћ, која има историјску и политичку јемчевину и постала је интегрални део развоја капитализма и грађанског поретка, комформизма и нормализујућа функција психоанализе, чије последице интегрисања потичу од „науке” и „ломало мутних метода сексологије”, јер политика условљава и најмањи блесак истине. Стога ослобађање од репресије не може да постигне ни проста медицинска пракса, још мање теоријска реч, ма колико била оштра (Фуко, 2006: 11). У ствари, филозофија „идеолога”, као теорија идеја или доктрина о обуци сачињавала је несумњиво апстрактан дискурс координисања различитих облика техника моћи како би се формулисала општа теорија која се не исказује у равни спекулативног дискурса већ у виду конкретних уређења на којима се градила велика технологија моћи у 19.веку, где је диспозитив сексуалности био један од њих. Таква био-моћ несумњиво била је елемент неопходан развоју капитализма, који се обезбеђивао по цену улагања тела у производни апарат и прилагођавања феномена популација економским процесима, развијањем њихове корисности и послушности помоћу техника моћи, способних да уздигну снагу, способност, и живот људи уопште, не отежавајући њихово потчињавање и распострањених у свим деловима друштвеног тела, као чиниоци друштвеног подвајања и хијерархизовања, доминације и хегемоније, прилагођавања акумулације људи акумулацији капитала, диференцијалне расподеле добити. При чему је, запоседање права на живо тело, његова валоризација, дистрибутивно управљање његовим снагама, од тог тренутка, постало преко потребно (исто, 157-158), наводећи нас да повезујемо како нас лукавство диспозитива сексуалности и моћи управо „ослобађа” (исто, 178).

Зар је она случајно, што је фројдовац Жан Лакан знајући да је „наука Идеологија укидања субјеката”, поред љубави и мржње од незнања направио главни изазов, као једну врсту парадокса и провокације, кад је у питању начело енциклопедизма, не зато што је немогуће „све знати”, већ што у начелу знања постоји мањак, елемент не потпуности „енциклопедијског незнања”, који се предаје обмани све-знања, уз ризик да на крају искуси његову празнину (Асун, 2012: 155, 9-10). Лакан је веровао да ће се човечанство излечити од психоанализе, ступањем у религијски смисао, и обновио суштину фројдовског геста, исказану Фројдовим речима, по доласку у Америку (1919): „Не знају да им доносимо кугу”. Остаје упитно да ли Лакан свој подухват поново ставља у

окриље овог геста, да он лично доноси нову кугу „заводничком максимуму удобности, интелектуалне удобности”, приступајући новом свету као предзнак патње, констатацијом да „загонетни трауматизам фројдофског открића нису ништа друго до повратак зависти”, с циљем да објави *in fine*: „Говорим без и најмање наде да посебно будем схваћен” (исто, 153-154).

Неки сјајни Фројдови ученици анализирани „на султановом двору”, попут Цефрија Мусајева Масона, нису били „одушевљени” његовом жељом „приближити се тајновитом реалном које постоји изван нас”. Замишљајући себе као проповедника једног *преуређеног* фројдизма, Масон је постао, оптужујући Фројда као лажова и измислиоца теорије фантазама, оспораватељ његовог службеног легитимитета и самог учења, верујући у изопаченост Сједињених Америчких држава, захваљујући Фројдовој изопаченој лажи. У том духу у оквиру општег преиспитивања западне цивилизације, ревизионистичке струје, наручито на америчким универзитетима, доживљавају успон изједначавајући „фројдизам са угњетавањем: противзаконитим владањем одраслих над децом, доминацијом мушкараца над женама, итд” (Ерић, 2016: 34-35). То свакако није сметало барду социологије, и најпознатијем преставнику социолошког структуралног функционализма, Талкоту Парсонсу, да Фројду призна изузетан утицај на свој рад и сврста га поред В. Парета, Е. Диркема и Макса Вебера (изостављајући К. Маркса и Г. Зимела-М.Ш.) у велике утемељиваче друштвених наука (Парсонс, 2009: 52). Његов интелектуални и морални развој одржава калвинистичко средњозападно окружење и искуства Европе између два (светска) рата, посебо у време „доминације круте ортодоксије која се јавила педесетих, када је историјска социологија држана у шаху помоћу лудачке кошуље структуралног функционализма” (Смит, 2001: 18, 10), који је био у функцији успешности „америчког пута”, као најуспешнијег друштвеног модела либерализма. Тај национални контекст одгајио је Парсонса и друге, правећи од њих научне „звезде” попут холивудских у оквиру „научне” парадигме хладног рата и променљиве безбедносне средине и америчких националних интереса. Амерички политиколог, писац култне књиге *Сукоб цивилизација* то недвосмислено каже, истичући да намера те књиге није да буде дело о друштвеној науци, већ да буде интерпретација еволуције глобалне политике након хладног рата и престава оквир или образац „за глобалну политику (САД-М.Ш.) која ће бити смислена за теоретичаре и корисна за политичаре”, и пружи (без алтернативе) опис међународног развоја, ограниченог трајања, позног двадесетог и раног двадесет првог века (Хантингтон, 2000: 14). У другој не тако познатој књизи *Амерички идентитет*, бавећи се проблемом дезинтеграције Америке, он упозорава читаоца, да његови „мотиви патриотизма и учењаштва могу доћи у међусобни конфликти”, јер његова анализа и избор евиденције могу бити под добрим утицајем патриотке жеље да пронађе „смисао и врлину у америчкој прошлости и у њеној могућој будућности” (Хантингтон, 2008 : 7), у складу с англо-протетанском културом и традицијом. Његов старији колега Александар Гершенкрон, који је током целог живота с великим поносом сматрао себе `типичним Русом`, разликујући `Руса` и `Совјета`, и био један од ретких харвардских професора, коме је нуђена катедра у три научне области: економији, сла-

вистици и италијанској књижевности, по доласку на Харвард, „универзитет је постао центар његовог личног светог тројанства институционалне лојалности: САД су биле најбоља држава на свету, Харвард најфинија ствар у Америци, а економско одељење најбоља ствар на Харварду” (Суботић, 2014: 178, 179, 183).

Ова признања не противрече анонимном писму једног професора, написаног крајем 19. века, да професори Чикашког универзитета „даве свако истраживање у социологији и економици чим оно прети да угрози интересе плутократије”. Торстен Веблен, писац *Доколичарске класе*, пишући о приликама на америчким универзитетима, употребом метода који се састојао у „вивисекцији савременика без употребе анестетика”, објашњавао је разлоге капиталистичког меценства и последице њиховог утицаја на науку, где се бизнисмени у управним телима „бескорисно петљају с академском материјом коју не познају”. Тако, с конзервативним начином мишљења капиталиста „пословни подухвати (су) неспојиви с духом студија”, а дух „пословних подухвата ју дух непомичности, опрезности, спокојства, компромиса, тајног договарања и подметања” (Милановић (предговор) у: Веблен, 2008: 12-13).

Показало се да најзначајнији теоријски модели дугорочног развоја који су утемељили О. Конт, Х. Спенсер, К. Маркс и многи други су првенствено условљени светоназором и политичким ставовима аутора, па тек затим на њиховој ослоњености на чињенице, што су каснији нараштаји теоретичара ревидирали, и оно што су пионири социологије сматрали извесним и аксиоматским, представници струке, током 20. века више не прихватају. Првенствено их закупа `социологија стања`, у толикој мери, тако да је интересовање за истраживање дугорочних процеса готово потпуно ишчезло. Многе категорије којим се социолози попут Парсонса служе изгледају прилично произвољно, с обзиром да социолошко теоретисање више усложњава него што упрошћава ствари методом апстраховања, што без разлога захтева сложене помоћне конструкције, па „ове теорије често личе на мрачне облаке кроз који ту и тамо неки трачак светла падне на земљу” (Елијас, 2001: 16-17, 13). Кад је реч о методу, он је пољуљао двоструко радно искуство које се налази у узајамно комплексном односу. Прво каже, како само врло апстрактне и „комплексно изграђене социолошке теорије могу учинити да историјски материјал проговори. Пут до конкретног захтева заобилазни пут преко, апстрактног”. Јер, „социологија је сада још недовољно теоријска и недовољно апстрактна за успешно историјско истраживање. Други утисак је да временске секвенце, имају властиту моћ за доказивање стања ствари (који методолошки још нису довољно објашњени)” (Луман, 2010 : 9). Према Никласу Луману, немачком теоретичару друштвених система, замисао ове теорије нужно води излагање на неуобичајеном нивоу апстракције и „лет се мора одвијати изнад облака, и треба рачунати са прилично густим слојем облака”. Али се и човек „ мора ослоњити на сопствене инструменте”, и не треба имати илузију да ће му малобројна упоришта попут „области са угашеним вулканима марксизма”, бити довољни да управља летом. Међутим апстракција не сме бити чиста артистика или повратак на „самоаналитичку” релативно формирану науку. Одређени појмови представљају

сонде помоћу којих наука „теоријски контролисан систем прилагођава стварности; са њима неодређена комплексност прелази у одређену, у комплексност употребљиву унутар науке. Притом однос са стварношћу мора остати очуван; али, с друге стране, ни наука, а посебно социологија, не сме допустити да је стварност обмане” (Луман, 2001: 32-33). Ипак, социологија се овде може осврнути на властиту традицију струке која је више од једног века свесна „идеолошке” компоненте друштвених теорија, и чињенице да социологија знања тематизује истину на темељу циркуларних структура, што отвара проблем „чију расправу покрива прашина само због недостатка нових идеја”. Наравно од историјског обрта у теорији науке и социологија профитира показујући да се развој теорија у посматраном временском току не одвија независно од организационих, друштвених и свакидашњих светских интеракцијских услова (исто, 646-645). И кад је писао *Капитал* Маркс је спознао „да историја капитала може бити успостављена само у гвозденом, далекосежно напрегнутом оквиру неке теорије”. У његовом теоријском нацрту владавине капитала над радом боље се истичу интереси човечанства него у млитавим, обухватним и монументалним радовима историцизма (Бенјамин, 2017: 177). Дела друштвених мислилаца могу се читати и са других становишта, научника као књижевних писаца или песника, који подсећају на познату Бизмаркову формулу мало пара за куповину песника и проститутке, што представља велико поједностављење. Или са становишта њихове ангажованости као интелектуалаца које гуше партијски, институционални и државни апарати. Отуда интелектуалци „вичу кад сви вичу а ћуте кад треба да говоре” (Херлинг-Груђински, 2010:52, 121). „Ето, зашто бих радије био свињар у Амагеру да ме разумеју свиње него песник (научник-М.Ш.) да ме неразмеју људи” (Кјеркегор, 2015: 21).

Стога бисмо себе поштедели многих разочарења кад „писцем” („научником”) не би сматрали сваког ко је кадар да „пише” (или се бави „научком”), лако фабрикујући свој морални и идеолошки лик, примајући подгреване ћуфте за крвави бифтек, у „Великој маскарادي”, „великих писаца-(научника”), који у одређеном историјском тренутку лако мењају, кожу, глатко усвајају нову веру, и уопште почињу да играју како им се засвира (Гомбровић, 2012: 34-35). Превазилазе могућност слушања, многи су своје уши, чак издали под закуп” (М.Фуко). Интелектуалци свакако нису духовници, али јесу прерађивачи властите мисли и мисли других, и више су посвећени писању него своме делу, имају интелектуалну храброст и осећај за друштвену неправду, као и снагу отпора, која може притиску моћи рећи не. Маркс је да би написао *Капитал* жртвовао своје здравље, срећу и породицу, али је једном прокоментаришао да би био „говедо” кад би окренуо леђа патњама људског рода (Иглтон, 2016: 151). Посвећен својим књигама и идејама као „опсесивни перфекциониста” који је одбијао да буде социолог, Маркс је био далеко испред савременог путера тугованки, грозничавих расправа за округлим столовима, типа, `Филозофи између фереца и танга гаћица`, проституисања речи „филозоф” и „филозофија”, посебно медијске производње синтагме „нови филозофи”, пуког „кафанског филозофисања”, које би уз пуно помпе могло завршити „у филозофском клозету” (Бадију, 2014: 10).

Разумевање тог тренда, не само у „филозофирању”, већ и у интелектуалном стручњаштву многих савремених мислилаца, могло би битно допринети разматрање Марксових дела с књижевног стајалишта, која за њега и поред свих мана „представљају уметничку целину”. Можда би се *Капитал* могао (про)читати као „сатирична утопија” или „тумачити као пародија класичних економских дела”, с обзиром да је он „постао један од великих мајстора сатире... свакако највећи мајстор ироније после Свифта...” (Вин, 2017: 12,93-95). Још од 1672., по кулоарима Лувра где се сместила *Француска академија*, стекла се навика прављења разлике између честитог човека и његових писаних дела, укључујући и академика Филипа Киноа који је „на двору састављао раскашашне стихове да би се допао Лују XIV; а у Академији се жалио својим колегама на блуд и изопаченост у друштву. Све то са разоружавањем доброћудношћу” (Малуф, 2017: 51). Слично су чинили и најпознатији српски стилисти, књижевници и песници пишући у социјализму поводом прослављања двадесетогодишњице Државне безбедности (1965) најтоплије оде Јосипу Брозу, Александру Ранковићу, Савезу комуниста Југославије (Д. Ћосић, Б. Михајловић-Михиз, П. Џацић), док је млади и перспективни песник у траперицама, познат по љубавним аферама под надзором Удбе, (и изјави да ће *црногорска нација* изумрети пре њега-М.Ш.), проводио летовања на Брионима, у близини Голог отока, онда кад их нико није могао видети ни на разгледници, и „мрску му комунистичку номенклатуру увече забављао рецитовањем својих песама и домишљатим козеријама” (Ђорговић, 2016: 545). Комунистички шефови заморени офуцаном прозом у коју их је бацила професија (градитеља „светле” будућности-М.Ш.), допуштали себи луксуз, што је другима било најстроже забрањено, да „живају и другачијем и проклетом”, ревитализујући своје самопоштовање у разговорима са књижевницима, интелектуалцима. Тако да су и „деца удбашких шефова (.) израсла у прослављене уметнике или научне раднике, па и критичаре поретка” (исто, 546). Отуда више аутора заступа мишљење како су Голи оток, Стара Градишка и друга пребивалишта инфорбироваца у ствари била експерименталне лабораторије, а интерници у њима „покусни кунићи за пробу Кардељеве самоуправе теорије” (Језерник, 2012: 138). То је део универзалније приче о сличности функционисања универзитета и комунистичке партије, „иста хијерархија, исте присиле, исте ортодоксије”. Тако да: „Писати дисертацију за председника комисије, за агрегацију, или писати, као што се мени догодило (Мишелу Фукоу у француској-М.Ш.), чланке које је потписивао један партијски руководилац, било је иста истацкаста вежба” (цит, Ерибон, 2014: 81). И данас се често пише само за моћне политичке руководиоце, већ и за уреднике научних часописа, уз прећутану обавезу навођења и цитирања њихових „радова”, за руководиоце истраживачких пројеката, и донатора: Тешко се пробија граница која дели специјализовану публику која чита универзитетске радове и широке друштвене и културне јавности па многи вредни радови остану у „гету” универзитета, или у најбољем случају, заврше у факултетским зборницима радова који представљају „гробља” науке, коју ретко ко чита а још ређе цитира. Цитирање није луксуз, већ „значи вратити у живот”. Јер „осула других је страшни суд, а искључивање из друштва конкретни

облик пакла и проклетства”, пошто је човек „једнако човеку Бог, колико је човек човеку вук” (Бурдије, 2011: 55).

Како је писао Освад Шпенглер о „ситничавом мишљењу” који карактерише Немце што свтску историју мере својим хоризонтом, сневајући једно царство у облацима, за које је „измишљена реч немачки идеализам”, са доласком нациста на власт, овај народ мислилаца и песника својски се трудио да постане „народ брбљиваца и хајкача”. Чак и они који су критиковали Немачку, обожавали су њихову доминацију трасцедеталним методом, на чију се метафизику позивали генерали и коњица, кад се нешто практично желело постићи. Због тога су други мрзели Немачку филозофију, и проклињали Пруске војнике као „Хегелове земљаке”, склоним „опасном идеализму” позајмљеним од Грка, повлачећи „директну везу између светоназора Адолфа Хитлера и филозофске традиције немачке класике”, видећи у „Кантовој математичкој глави” рану слику физиогномије немачког варварства, или каузални ланац у „галерији бескрупулозних, од Хердера до Хитлера”, где су се сместили многи (Лепенис, 2009: 34-36). Зар и онај странац који се разумевао у црте лица, пролазећи кроз Атину, није рекао Сократу у лице да је *монструм*, називајући га „јазбином свих рђавих похота” и порока, на шта је овај велики ироничар одговорио да је то истина, која му је омогућила да сам постане „господар над свима” (Ниче, 2005: 17, 19). Уосталом „читаво модерно филозофирање је политичко и полицијско, владама, црквама, академијама, обичајима у кукавичлацима људи ограничено на учени привид...” (Ниче, 1977: 37), прикривено маском „објективности”. Кажу да је онај *најпаметнији језут* (оснивач социологије-М.Ш.). О. Конт хтео *заоблазним путем* науке, своје Французе довести у Рим инспирисан књигом *Imitatio Cristi*, која је у Ничеу изазвала нешто од филозофске одвратности (Ниче, 2005: 57). Стога није нимало необично што је Ш.Монтескје, који је као уживалац умро на рукама своје љубавнице (Кричли, 2013:140), у својој политичкој и социјалној сатири, *Персијским писмима* предложио јаче срество за повраћање, које се састајало од једне загрејане кашике растопине три минута потопљеног мрежастог папира „којим је била покривена збирка комада поднесена Т.А” (Тулонској академији која је сваке године додељивала писцима златне и сребрне награде у облику цветова) (Монтескје, 2004:271). Занимљиво, Ж. Ж. Русоова расправа, *Да ли је обнова наука и уметности допринела поправљању морала*, својим одречним одговором, који је писца учинио славним, иако је сматрао за једну од својих „најмање вредних”, расправа, добила награду на конкурс који је организовала академија у Дижону (1750) доносећи писцу „најпре не заслужену наклоност”, а потом постепено „још мање заслужену осуду” (Русо, 2011:187). За разлику од владе и закона који се старају за безбедност и благостање удружених људи, према Русоу, „науке, књижевност и уметност (су) мање деспотске али можда моћније, стављају венце цвећа на гвоздене ланце којима су оковани, гуше у њима осећање првобитне слободе за коју се чинило да су рођени, чине да им сопствено ропство омили, и стварају од њих оно што називамо уљудним народима” (исто, 189-190). Русо је упозорио, да напоскон схватимо, како је „природа хтела да нас поштеди науке”, као што мајка скрива тајне зла, да би нас заштитила, тако да тешкоћа са којем учимо

није њено најмање добротинство, јер „људи су покварени, а били би још гори да су имали ту несрећу да се роде учени” (исто, 196).

Да је данас међу нама Русо на сумњиво не би се одрекао своје провокативно антиципирајуће расправе, и имао би шта да каже о „гвозедним ланцима”, дигиталне цивилизације, која значи неограничено, опасност, од како их критичари називају сајбер тоталитариста и њихових идеолога, опчињених комерцијалним мрежама, технологијом и њеним могућностима, који занемарују научни скептицизам, у погледу реалне опасности да еволуциона психологија, вештачка интелигенција са експоненцијалним растом прерасту у нешто огромно, написан софтвер који ће управљати нашим животима и друштвом у целини, што би уколико се догоди довело идеологији сајбертоталитариста до неслућене моћи под којом би патили милиони. „Божја учења сајбер тоталитариста”, како пише Церон Ланијер, који се окренуо генералној критици система, „поклапају се са неким од најужаснијих идеологија људске историје које су мењале историју а све што им се нашло на путу проглашавале за јерес који мора да се уништи” (цит. Кезе, 2016: 290). Сајбер идеолози најбољи основ за разумевање стварности виде у кибернетички процењеним информацијама, свдећи људе на кибернетичке податке, лишене субјективног искуства, уз Дарвиново објашњење за сваку врсту креативности и културе, где би стапање биологије и физике учинило софтвер водећом и животном науком, која би утицала на све животне области и управљала њима (исто, 290-291). Ради се о феномену који је социолог Питирим Сорокин описао као „једну аморалну и чак циничну науку”, равнодушну на вредности истине, доброте и лепоте, чије су последице бујање емпиријских теорија које „односи ветар”, и „склоност емпиријске науке да служи сваком господару, Мамону као и Богу, да послужи, свакој сврси, било она деструктивна или конструктивна, добра или катастрофална за друштво” (Сорокин, 2002: 610). Она не ствара само један свет најкориснијих ствари, већ и најјавољскија средства за уништење друштва, културе и човековог живота, уништавајући границе између знања и незнања, стварности и фикције изражавајући емпиризам и скептицизам, остављајући нам „један заиста беживотни, бездушни, бесмислени, јалови и шупљи свет мумифициране стварности, сведен на талмудско тумачење симбола за које нико не зна шта значе” (исто, 609). Поготово из апсурдне продукције уџбеничке литературе и приручника из којих учимо и стичемо знање. Међутим циљ таквих књига неминовно је педагошки и убеђивачки, тако да „појам науке који се из њих извлачи нема више изгледа да одговара подухвату који их је створио, него што има слика националне културе извучена из туристичке брошуре или текста за учење језика” (Кун, 1974: 40).

Оригиналноост и креативност нису никад биле примарне особине за успон на академској лествици, нити лишене притиска предрасуда, или преовлађујуће мудрости покровитеља, чак и за једног Алберта Ајнштајна, који је приметио да: „Академска каријера у којој је неко приморан да производи научне радове у великим количинама доноси са собом опасност од интелектуалне површности” (Ајзаксон, 2015: 126). Очигледно она се системски уграђује, кроз систем вредновања тзв. „поенологије” или квантоманије, и у српској ака-

демској лествици. Иначе, иако екстремно паметан, Ајнштајн, никад није дозвољавао да му било ко шта каже, оптерећивало га је „наклапање” на научним конференцијама, од којих је неке називао „вештичијим сабатом”, верујући да „вредност факултетског образовања није у учењу мноштва чињеница већ у обучавању ума да мисли” (исто, 66, 242, 411). То се поклапа са тезом, по којој „интелигентни субјекат управља својим понашањем помоћу замисли, а то му обезбеђује приступ стваралачкој слободи” на основи „интелигентне меморије”, пребогатог извора идеја и операција, (као што „су музе биле кћери Меморије”), и непрестаног унутрашњег дијалога који човек води сам са собом (Марина, 2011: 117, 92, 58). Отуда је много боље понешто чути о томе како то ради онај који се стварно бави проблемима друштвених наука, „него прочитати десетак расправа о кодификацији процедуре научног рада, написаних од специјалиста који су, по правилу, мало шта значајно урадили у области наука о друштву” (Милс, 1998:205). Поготову кад се трага за критеријумима који дефинишу идеални тип научне теорије, по којим она мора бити: 1) експлицитна, 2) универзална, 3) апстрактна, 4)неутрална, 5) систематична, и 6) потпуна и предвиђајућа, који у потпуности никада неће бити остварени, с обзиром да друштвене науке пролазе кроз различите периоде којим доминирају различите констелације моћи и интелектуалне моде које не прати колективна акумулација знања, нити смена парадигми, већ промена стила (Фливијерг, 2012: 60,49), и могућност примене на јавну политику. „Један од критеријума за процењивање рада у друштвеној теорији”, како истиче амерички социолог, присталица теорије рационалног избора Џејмс Колман, „јесте њен потенцијал да буде од користи јавној политици, политици коју води влада” (Рицер, 2009: 255).

Тиме се проблематизује долазак до организованог сазнања о друштвеној стварности као примарном циљу друштвених наука и отвара најозбиљније питање њихове методологије: како „створити објективне појмове и теорију субјективних значењских структура која се може објективно верификовати” (Шиц, 2012: 110-111). Алфред Шиц, аустријски филозоф и социолог, који је покушао да успостави везу између Веберове разумевајуће социологије и Хусерлове трансценденталне феноменологије, понудио је одговор у замени личне биографске ситуације, научника, социолога, која управља здраворазумским тумачењима у свакодневном животу, научном ситуацијом, у складу с процедуралним правилима важећим решењима науке која обезбеђују контролу и верификују понуђена решења. Њему се чини, да је то оно што за Макса Вебера, значи његово постулирање објективности социологије, датог у њеној одвојености о вредносних модела, који управљају или могу управљати понашањем актера у друштвеној арени (исто, 111). Социологија у Веберовом значењу јесте „наука која хоће да разуме и тумачи друштвено делање и тиме објасни оно што је узрочно у његовом току и његовим последицама” (Вебер I, 1976:3). Али, за младог Вебера, страсног Немца, за кога је била неупитна вредност немачке нације, *политичка наука* која се бави привредном политиком, „је слушкиња политике (...) трајних интереса једне нације да буде моћна” (Вебер, 2006: 25). Међутим говорећи о научном позиву (1919.) Вебер сматра да се наставници не треба да баве политиком, понајмање они који се баве политичким проблемима.

Јер једно је заузети политички став, а сасвим друго научно анализирати политичке структуре и доктрине партија. Уношењем вредносних судова научника, према Веберу „*престаје* потпуно схватање чињеница” (Вебер, 1998: 82, 84). Само путем специјализације у *правом смислу* научник може остварити нешто што ће *трајати*, нешто што је учинио *са страшћу*, мукотрпним радом, и постати „личност” у научном подручју само *ако својој ствари служи честито*, знајући да ће његово дело застарети, што је и циљ научника за кога није ништа „толико вредно колико интелектуално поштење” (исто, 64-70, 99), засновано на научном образовању као ствар *духовне аристократије* (исто, 62). Тиме можда долазимо до тачке са које је Карл Попер, науку видео „као величанствасну авантуру људског духа”, чији циљ није откривање апсолутне извесности већ откривање нових и све бољих теорија, тако да наука напредује управо њиховим оповргавањем (Попер, 2002: 321). Наравно све већа интелектуализација и рационализација, како нас је упозорио Вебер, не значе никако опште повећање знања о условима нашег живота (Вебер, 1998: 72). Он није страховао од „хаоса неизвесности” због недостатка социјалног поретка и интеграције, већ је признао како синтеза науке, бирократије и капитализма претвара модерну у неку врсту „затвора”, што није маргиналан феномен већ логична последица *успешне* рационализације у којој наука константно тражи могућност, не само да анализира неочекивано, него да неочекивано учини очекиваним (Бек, 2011: 35, 36). Макс Вебер би како објашњава Рајт Милс, који је изгледа, понекад био под знатним утицајем марксизма, мада се не зна да ли би себе сматрао марксистом (Пламенац, 2006: 130), био глас класичног либерализма, у свету који се њему чинио, у његово доба, сасвим противним либерализму, а истовремено „он је најпрефињенији ревизиониста класичног марксизма” (Милс, 2013: 580), и велики класичан социолог, и наш савременик.

Милс описује успон табора научника, којима је веома стало да буду познати под тим обележјем над социолозима и он их сврстава у два типа, називајући их „Виши статистичари” и „Великих теоретичара”, који уживају у социолошким студијама велику репутацију, али заправо нису написали никакве велике књиге, нити су интелектуално говорећи да ли било какав значајан допринос знању свог доба. Њихова академска репутација углавном почива на интелектуалној моћи чланства у комитетима, управним одборима, који могу средити стипендије, путовања, посао. То су нове бирократе, људи из односа с јавношћу у фондацијама и универзитетима којима „меморандум замењује књигу”. „Виши статичар” разбија у тако fine парчиће истину и лаж, тако да је тешко уочити разлику међу њима. Употребом својих скупочених и строгих метода они успевају да тривијализују друштво, људе и своје умове. У пракси „Великих теоретичара”, како их описује Милс, „социолошке студије постају разрађен метод обезбеђивања да нико не сазна сувише о човеку и друштву: прво, помоћу формалне и магловите затамњености”. Они се делимично организовано повлаче од напора јасног описа, објашњења и разумевања друштва и људског понашања, надомештајући своје излагање, надувеном прозом свог читања еминентних социолога деветностог века, узимајући грешком своје сопствене почетке као готов резултат. Једни тврде да то разумеју, и тај рад „Вели-

ке теорије” сматрају највећим појединачним помаком у читавој историји социологије. Други мисле да разумеју, али им се уопште не допада један „незграпан комад нерелевантних мисли изнетих тешким стилем”. Отуда Милс позива социологе, нарочито оне еминентне, да „престану да размишљају о размишљањима и почну директно да проучавају нешто”. Трећу групу чине социолози, који треба доследно да постављају питања: 1) шта је значење истраживања за друштво у целини, и какав је овај друштвени свет, 2) што то значи за типове мушкараца и жена који преовлађују у друштву, 3) како се све то уклапа у историјски ток времена, и у ком правцу нас ова струја наизглед носи. Постављање ових питања представља јемство да социолог неће напуштити класични социолошки подухват, јер ма шта мислили о социологији, она је резултат доследног постављања ових питања, са осећајем за реалност, ширину погледа и проницљивост, без тривијалности предмета и претеривања у погледу метода, прихватањем стварности времена (Милс, 2013: 577-580, 584).

Своју расправу о интелектуалном стручњаштву Милс је покушао да сажме, уз одговарајуће резерве, у виду неколико препорука, пре свега младим будућим научницима: 1) да буду стручњаци и избегавају круто устаљене процедуре, 2) избегавају „византијске бизарности асоцираних и дисоцираних концепција (...) манир празних и сувишних речи”, 3) да изграђују трансисторијске конструкције које рад захтева и истовремено проучавају субисторијске појединачности, 4) не проучавати само једну по једну малу средину, већ проучавати друштвене структуре у којима су оне организоване, 5) буду свесни свог циља, упоредног разумевања друштвених структура које су се искристалисале и сад егзистирају у светској историји, 6) да увек у центру пажње буде човек као генерички појам о његовој људској природи, 7) да имају свест о настављању традиције класичне социјалне анализе, и схвате човека не као изолован фрагмент, предмет или област проучавања. 8) Посебно, не смеју дозволити да општи, јавни проблеми, онако их званично формулишу, или појединци осећају, детерминишу тематику њиховог предмета истраживања. „Изнад свега”, каже Милс, „не одричите се права на своје моралне судове тиме што бисте прихватили туђи нелиберални практицизам бирократског етоса или либерални практицизам моралне недисциплине”. Јер, проблеми науке о друштву, када се адекватно формулишу, нужно садрже како опште, друштвене проблеме, тако и невоље појединаца, односећи се на биографски и историјски домен и обиље сложених њихових узajамних односа у којим се одвија живот појединаца и егзистирају људске заједнице. Таква атмосфера и перцепција пружа шансу социолошкој имагинацији да одигра квалитативну улогу у опредељењу живота људи. На почетку ове анализе, Милс је подсетио младе научнике, да најдубљи мислиоци научног света (коме су и они одлучили да припадају) нису одвајали „свој рад од свог живота” (Милс, 1998: 238-241, 205).

Разумљиво, како би рекао социолог и странац у немачкој култури Георг Зимел, човек треба да зна с ким има посла, као први услов, да уопште има посла било са ким (Зимел, 2015), па и са непрестаном угроженошћу социологије као научне дисциплине, тражењем од социолога да превазиђу границе сопствене науке, тражећи заводљивошћу есејистике места на којима сходно окол-

ностима, наука бива унапред поражена, или у томе превазилажењу налажења изговора за сопствена одустајања „које је често исход разборитих идеографских тричарија”. Да би се конституисала социјална наука мора одбити захтев за инструментима легитимације и манипулације с обзиром да социолог нема други мандат нити мисију „осим оних које себи додељује на основу логике властитог истраживања” (Бурдије, 2011: 28-30), и статуса интелектуалца „ослобођеног од стега и рокова које намеће пракса, што је предуслов научног односа према предмету...” (Бурдије, 1999: 143). Томас Кун који се бавио *структуром научних револуција* сугерише, да се „правила изводе из парадигми, али да парадигме могу да воде истраживање и у одсуству правила”. Пошто, „нужно сазнање, као и језик, по својој унутрашњој природи јесте заједничка својина једне групе, или не представља ништа” (Кун, 1974:88, 279). Вебер је несумњиво са свог класно-грађанског становишта јетко примето, како: „Катедарска пророчанства (попут Куновог-М.Ш.) једино стварају фанатичне секте али никада праве заједнице” (Вебер, 1998: 98). И у Веберово време каријере научника потпуно су се заснивале на плутократским начелима, мада је академски живот спадао у „подручје слепог случаја”, сусрета истраживача и наставника код истог човека (исто, 56, 63). Универзитети у напредним друштвима постали су органи корпоративног капитализма (Иглтон, 2016: 131), доминантни, самозадовољни, неефикасни, непроменљиви и „претерано попустљиви према размаженим професорима, који делују прилично неодговорно према студентима којима наводно служе” (Бок, 2005: 146), умрежени у разне пројекте којим „диктирају и хипотезе и закључке” (Т. Куљић).

Све то указује да је прокламована научна неутралност у друштвеним истраживањима, није врлина (него мит-М.Ш.) и само је последица њеног ограниченог циља. Чак и њене најверније присталице, попут Џона Пламенца, чију је докторску тезу, необичном иронијом, комисија одбила због „недостатка става”, иако је по мишљењу компетитних критичара кад је објављена била „вероватно најбоље дело о политичкој теорији које је било ко написао у Оксфорду после Првог светског рата” (И. Берлин), су далеко од тога да се истраживачи политике или политичке теорије уздржавају од оног у шта на пољу праксе верују, или од напада на оно што им се чини штетно или зло. Напротив, Пламенац кога су студенти обожавали, жали зашто то не раде чешће (Пламенац, 2006:349,5). Термин вредносне неутралности истраживача друштва до те мере постао је термин употребе и злоупотребе која се крије иза заменице *ми*, коју аутори користе из наводне скромности, тако да у суштини данас и не можемо одредити њено право значење, поготово што реалистично, данас, друштвена истраживања углавном зависе од трендова научне моде, и односа политичких снага и процеса, него од теоријских идеално-типских концепата. Ипак, друштвени мислилац као научник и критички интелектуалац мора задржати право на емоционалност, било да је потресен, узбуђен, љутит, изненађен, или чак очаран (Саид, 2000: 450), како би био у стању да превазиђе епистемолошке препреке (друштвене и биографске) које стоје пред друштвеном науком, „попут опште преставе хијерархије конститутивних задатака социолошке материје која толико наводи истраживаче да се окрену од скромних, лаких и плодних

активности и да се окрену вежбама истовремено тешким и стерилним или аномијском систему награђивања који ставља истраживање пред алтернативу ред и неред, теза или безначајност, обесправљујући комбинацију велике амбиције или великог стрпљења која је неопходна за научни рад”, по цени тешког рада (Бурдије, 2013: 526). Поготово што начин тумачења и објашњења нашег друштвеног поретка, позивом на историју у смислу оправдања и осуде „зависи од средине којој припадамо, од наших политичких уверења и моралних ставова” (Леви-Штрос, 2013: 180). Како је директор компаније „Епл” саветовао дипломираним студентима престижног Масачусетског технолошког института (МИТ), наука је безвредна уколико они који се њом баве нису мотивисани основним људским вредностима и жељом да помажу људима, рекавши: „... Недајте да вас обузму небитни аспекти живота. Не вреднујте утицај у друштву по броју добијених лајкова (на друштвеним мрежама, већ према животима које дотичете и људима којима служите” (*Политика*, 3.07.2017: 25). Зар и Данте Алигијери, који се занимао за све и неговао страст према свему, није у свој Рај сместио Сиђијерија ди Брабантема, кога „је париски бискуп осудио 1277. зато што је филозофске истине супроставио откровењима Вере...” (Вен, 2014: 196-197).

Отуда треба препознати основни задатак истраживача, „да објасни оно што може, а остало привремено сачува по страни (Леви-Штрос, 2011: 748), стављајући своју историјско-критичку рефлексију на пробу конкретних пракси, без посебног наглашавања да критички рад и да нас, „још увек имплицира веру у посвећеност. Мислим да он увек захтева рад на нашим границама, то јест стрпљиви труд који даје облик нестрпљењу слободе” (Фуко, 2010: 433). Научна спознаја (увек) тежи граници, али њена интелектуална и духовна средства неће се никад моћи мерити са суштином и величином њених објеката (Леви-Штрос, 2011: 749). Немамо избора, ову антиномију нећемо превазићи, могуће је учинити је мање тешком као изазов сазнању, уз осећај дашка слободе, ако се навикнемо на њу, не посматрајући свет из мишије рупе, „ужаснути од оне умне сиротиње и оног ропског духа, којима је она била напојена и којима је напајала српски народ под именом науке” (Марковић, 1995(1872): 88). Плаши ме да уколико кренемо према њој, не завршимо, тамо одакле смо и пошли.

Литература:

1. Ajzakson, V. (2013). *Ajnštajn: njegov život i univerzum*, Beograd: Laguna.
2. Asun, P. L. (2012). *Lakan*, Loznica: Karpos.
3. Badiju, A. (2014). *Mali džepni panteon*, Loznica: Karpos.
4. Bek, U. (2011). *Svetkso rizično društvo: u potrazi za izgubljenom sigurnošću*, Novi Sad: Akademaska knjiga.
5. Benjamin, V. (2017). *Anđeo istorije*, Beograd: Službeni glasnik.
6. Burdije, P. (2013). *Distrikcija: društvena kritika suda*, Podgorica: CID.
7. Burdije, P. (2011). *Predavanje o predavanju*, Loznica: Karpos.
8. Burdije, P. (1999). *Nacrt za jednu teoriju prakse*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

9. Bok, D. (2005). *Univerzitet na tržištu: komercijalizacija visokog školstva*, Beograd: Clio.
10. Đorgović, M. (2016). *Tragedija jednog naroda: šta ljude u Srbiji nagovni da rade protiv sebe*, Beograd: Službeni glasnik.
11. Elijas, N. (2001). *Proces civilizacije*, Novi Sad; Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
12. Eribon, D. (2014). *Mišel Fuko: biografija*, Lozinca: Karpos.
13. Erić, Lj. (2016). *Sigmund Frojd: život sa strahom od smeha 1.*, Beograd: Arhipelag.
14. Flivbjerg, B. (2012). *Šta mogu društvene nauke: razlozi neuspeha i strategija za budućnost*, Beograd: Službeni glasnik.
15. Fuko, M. (2010). *Spisi i razgovori*, Beograd: Fedon.
16. Fuko, M. (2006). *Istorija seksualnosti i volja za znanjem*, Loznica: Karpos.
17. Gombrović, V. (2012). *Dnevnik 1953-1969*, Beograd: Službeni glasnik.
18. Hantington, S. (2008). *Američki identitet: problem dezintegracije Amerike*, Podgorica: CID.
19. Herling- Gruđinjski, G. (2010). *Dnevnik pisan noću 1969-2000*, Beograd: Službeni glasnik.
20. Iglton, T. (2016). *Zašto je Marks bio upravu*, Beograd: Plato.
21. Jamblih, 3v. (2012). *Pitagorin život*, Beograd: Dereta.
22. Jezernik, B. (2012). *Non cogito ergo sum: Esej o Golom otoku*, Novi Sad: Mediterran Publishing.
23. Keze, K. (2016). *Silicijumska dolina: digitalna revolucija iz prve ruke*, Beograd: Laguna.
24. Kjerkegor, S. (2015). *Ili-ili*, Beograd: Službeni glasnik.
25. Kričli, S. (2013). *Knjiga mrtvih filozofa*, Čačak: Gradac K.
26. Kun, T. S. (1974). *Struktura naučnih revolucija*, Beograd: Nolit.
27. Lepenis, V. (2009). *Kultura I politika: price iz Nemačke*, Beograd: Geopolitika.
28. Levi-Stros, K. (2013). *Druga strana sveta: zapisi Japanu; Antropologija I problem modernog sveta*, Beograd: Biblioteka XX vek.
29. Levi-Stros, K. (2011). *Mitologike 4. Goli čovek*, Novi Sad: Prometej.
30. Luman, N. (2010). *Ljubav kao strast: prilog kodiranju intimnosti*, Novi Sad; Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
31. Luman, N. (2001). *Društveni sistem: osnovi opšte teorije*, Novi Sad; Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
32. Maluf, A. (2017). *Fotelja na Seni: četiri veka francuske revolucije*, Beograd: Laguna.
33. Marina, H. A. (2011). *Teorija stvaralačke inteligencije*, Beograd: Službeni glasnik.
34. Marković, S. (1995). *Celokupna dela VIII*, Beograd: SANU.
35. Mills, R. (2013). *Moć, Politika I ljudi: sabrani eseji*, Novi Sad: Mediterran Publishing.
36. Mills, R. (1998). *Sociološka imafinacija*, Beograd: Plato.
37. Montenj, M. de (2013). *Ogledi: knjiga prva*, Beograd: Srpska književna zadruga.
38. Monteskje, S. (2004). *Persijska pisma*, Beograd: Utopija.
39. Niče, F. (2005). *Simrak idola: ili kako se filozofira čekićem*, Beograd: Čigoja štampa.
40. Niče, F. (1977). *O koristi i šteti istorije za život*, Beograd: Grafos.
41. Parsons, T. (2009). *Društveni sistemi i drugi ogledi*, Novi Sad; Sremski Karlovci: Izdavačka Knjižarnica Zorana Stojanovića.
42. Plamenac, Dž. (2006). *Izabrana dela tom 3. Demokratija i iluzija: ispitivanje izvesnih aspekata modern demokratske teorije. Saglasnost, sloboda I politička obaveza*, Podgorica: CID: Pobjeda.
43. Poper, K. (2002). *Objektivno saznanje: evolutivni pristup*, Beograd: Paideia; Podgorica: CID.
44. Rasel, B. (2015). *O obrazovanju I vaspitanju*, Beograd: Mandala.

45. Ruso, Ž. Ž. (2011). *Društveni ugovor; O poreklu i osnovama nejednakosti među ljudima; rasprava o naukama i umetnostima*, Beograd: Filup Višnjić.
46. Said, E. V. (2000). *Orijentalizam*, Beograd: Biblioteka XX vek.
47. Smit, D. (2001). *Uspon istorijske sociologije*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
48. Sorokin, P. (2002). *Društvena I kulturna dinamika*, Beograd: Službeni list SRJ; Podgorica: CID.
49. Subotić, M. (2014). Zagonetka ekonomske (ne)razvijenosti: Gešenkronov odgovor, *Treći program*, Beograd, br. 163, 173-206.
50. Šic, A. (2012). *Problem društvene stvarnosti*, Novi Sad: Mediterran Publishing.
51. Tokvil, A. De. (2002). *O demokratiji u Americi*, Novi Sad; Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
52. Veber, M. (2006). *Politički spisi*, Beograd: Filip Višnjić; Službeni glasnik.
53. Veber, M. (1998). *Duhovni rad kao poziv*, Novi Sad; Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
54. Veber, M. (1976). *Privreda I društvo I*, Beograd: Prosveta.
55. Zimel, G. (2015). *O tajni I tajnom društvu*, Novi Sad: Mediterran Publishing.
56. Ven, P. (2014). *Fuko: kao mislilac I kao čovek*, Novi Sad: Mediterran Publishing.
57. Vin, F. (2017). *Marksov das Kapital: biografija knjige*, Beograd: Mali Vrt.
58. Veblen, T. (2008). *Teorija dokoličarske klase*, Novi Sad: Mediterran Publishing.

SCIENCE AND INTELLECTUAL EXPERTISM

Summary: Human studies in a big measure needs to be a method of overcoming, than a tenfering of a boards, to gouing to the type of undominant science. Also, we must have on the mind her political and historical context, and not show him as a insignificant for her content, what the amasing accents and untruthfull science arrogance always try to cover, so that neutral stay to that measure term of misusing, political corruption and politic demonstration, that stay as a bed fact. But, to scientific and intellectual, writter and critic is not fair to eliminated right on a emotionality, empathy, anger, surprise and also enchantion, as they may be in possibility to give a sence, to learn, to investigate, by the ground of a great ambition and big patience by the prise of a hard work, and ability to gouing by new roads; what is the sign of dignity and trap of creativity, allmost subordinated by the social order, and a unknowing of a intellectual process who gouing within the scientist alone. My intention is because of that, to on the basis of sociology of understanding of Max Weber about scientific invitation (Beruf), and sociological imagination of Tight Mills about intellectual expertism, analyzing as a realation in whose the scientists them work, to whose they are elected, do not separate from them lives.

Key words: science, invitation, intellectual expertism, Weber, Mills